

**KEYFİNİ SÜRMEKTEN KURTARMAYA:
ŞİDDETİN SONA ERMESİ İÇİN EĞİTİM***

Gloria Durka | çev. Muzaffer Üzümcü

Fordham University, New York City | Arş.Gör., Recep Tayyip Erdoğan Ü. İlahiyat
F., Felsefe ve Din Bilimleri

Bunca yıldır din eğitimi vermiş olmanın getirdiği tecrübeyle, şu iki zıt kutbu gergin tutma kararlılığım doğrulanmış olmaktadır: güzellik ve şiddet. Öğrencilerin yaşadığı ve hayat hikâyelerini deneyimlediği ortamlara istinaden, bu iki paralel ve tezat gerçeklik tecrübesinin tam ortasında yaşadığımızın hayli farkındayım. Hayatın kopukluk, değer kaybı ve bir şiddet kültürünün geçerli olduğu zehirli bir çevrede yaşanmasına sebep olan bazı baskıcı toplumsal gerçeklikler vardır. Bu muhtelif ortamların gençlerin eğitimindeki etkisini fark etmek, üst düzey bir kavrayış gerektirmiyor. Parçalanmış aileler, yoksulluk, şiddet ve diğer eşitsizliklere ilaveten, dehşet verici bir ahlaki belirsizlik dünyasında; katliamları ihtiva eden acıyı azaltmak ve insan haklarını korumak için neredeyse hiçbir şey yapılamamış gibi görünen bir dünyada yaşamaktayız. Bazılarına mültecilerin, harap olmuş evlerin, ölü bebeklerin, kirletilmiş çevrelerin çarpıcı görüntülerinin hepsi gerçektir görünmektedir. Diğerleri için ise, bu görüntüler sersemleticidir; ancak sonrasında gelen çaresizlik

* Prof. Dr. Gloria Durka tarafından yazılan bu makale 28 Mayıs 2014 yılında "Religious Education" dergisinde İngilizce olarak yayımlanmıştır. Sosyal bilimciler çağımızın en büyük sorunlarından biri olarak görülebilen şiddetin önlenmesi için çözüm arayışlarına sürdürmektedir. Gloria Durka'nın şiddete yönelik çözüm arayışlarına din eğitimcisi kimliğiyle ve sanatın rolüne vurgu yaparak katkı sağlamaya çalışması önemli görüldüğünden makalenin Türkçe'ye kazandırılması gerektiği düşünülmüştür. Makalenin İngilizce aslına aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00344087.2014.911619#.VUeRc47tHw>.

hissi başlarını başka bir tarafa çevirmelerine neden olur (Greene 1995, 122).

Öte yandan, biz aynı zamanda muhteşem bir dünyada yaşıyoruz. Yeryüzünün doğal güzelliği ruhumuzu beslerken, inşa ettiğimiz güzel nesnelere ve güzel yaşamların ahlaki gücü dünyayı zenginleştirmektedir. Papa İkinci John Paul'un (1999) sanatçılara söylediği "İçinde yaşadığımız bu dünya umutsuzluğa düşmemek için güzelliğe ihtiyaç duyuyor. Güzellik, hakikat gibi, insan kalbine sevinç getirir..." ifadesinde teyit edildiği gibi güzellik kalbin açıklığını gidermektedir. Başka bir deyişle, çok genç kişiler bile zorluk, risk ve korkunç kayıplarla yüzleştiklerinde umutsuzluğa kapılmamalı, "sevdiğimiz her şeyin unutulmaz derecede güzel olduğu unutulmamalıdır..." (Leiris 1988, 201). Leiris'in gözlemi sanatın rollerinden birine ışık tutuyor, alternatif üretmek: farklı olasılıklar, hayali keşifler, eğlenceli seçenekler. Uzun yıllar önce anaokulu ve ilkokuldan başlayarak, daha sonra lise, son olarak üniversite ve lisansüstü dersleri verdiğim eğitim hayatımda, öğrencilerin eğitiminin güzellik kavramıyla harmanlanması gerektiğini yoğun bir şekilde fark ettim. Aile yaşamları ekonomik yoksunluktan dolayı zorlaşmış fakirlik içinde yaşayan küçük çocuklar, ayrımcılık ve cinsiyetçiliğin getirdiği kısıtlamaları aşarak değiştirebilmenin yollarını arayan lise öğrencileri, kendi köklerini ve kanatlarını test eden üniversite öğrencileri, beni bu insanların deneyimleriyle kalplerinin açıklığı arasında bağlantı kurmaya zorladı. Bu nedenle okumadan, matematiğe, din dersinden, ekonomiye ve edebiyattan muhasebe ve yazmaya kadar öğrettiğim her şeyde sanatı kullandım. Bunu en çok da üniversite öğrencilerine ders verirken öğrendim; sanatın güç ve imkânlarının şiddet sorunlarını çözmek için kullanılabileceği hem benim için, hem de öğrencilerim için aşikârdı.

ABD Piskoposlarının Katolik ailelerin ihtiyaçları konusunda kırsal vizyonu genişletme çağrısına karşılık olarak aile hayatı

üzerine araştırma yapmak için tam dört büyük burs aldım. Araştırma başlıca üç alana odaklanıyordu: tek-ebeveynli aileler, genç evli çiftler ve çocuk istismarı. Yönetimimdeki yüksek lisans öğrencileri tam üç yıl boyunca bu üç kategorideki birçok aileyle görüştü, sonuçlar ise şok ediciydi. Hepimiz daha iyi programlama, daha zengin müfredat malzemeleri ve daha iyi dinsel uygulamalarla çözülebilecek sorunlarla karşılaşacağımızı düşünürken, Katolik ailelerin toplumun geri kalanıyla aynı ölçüde şiddet sorunları yaşadığını öğrendiğimizde hayrete düşmüştük. Örneğin, aile içinde çocuk istismarı üzerine bir rapor yazması gereken ilk araştırmacı Bronx'da bir hastane tarafından araştırma yapmak için kabul edildi. Orada cinsel istismar içeren ciddi derecede fiziksel şiddete maruz kaldığı için kabul edilmiş çocukları ziyaret etti. Öyle ki, bir vakada küçük bir çocuğun "morgluk" olarak kaydedildiğini öğrendi. Onun ve diğer tüm yüksek lisans öğrencisi araştırmacıları bu "ne yapmalı?" girdabına düşüren manevi bir şok gibiydi. Nasıl tepki vermeliydi? Gelecek vakalar nasıl önlenmeliydi? Nereden başlamalı... Nasıl başa çıkmalıydı?

Araştırma gezilerinden birinde şiddete birebir şahit olduğumuzda, aile içi şiddet konusunda uzun süreli ve üzücü bir sessizliğin varlığını apaçık görmeye başlamıştık. Aile içi şiddet bize çok yakındı ancak saklı olduğundan yabancıydı (Durka 1991). Din eğitimi veren bir lisansüstü kurumda görev yapan bir profesör olarak, neden din eğitimcilerinin aile içi şiddet konusunda düşünmeleri gerektiğini sormak zorundaydım. Aile içi şiddetin herhangi bir şeklinin sadece sosyal bir sorun değil aynı zamanda manevi bir sorun olduğu ortadaydı. Mağdurlar çoğunlukla Tanrının ihanetine uğramış gibi hissediyordu. Bu kişiler bir inanç ve güven kaybına uğrayabilmekte ve bu nedenle de seslerini duyurmak için isteksiz olabilmektedir. Yüzyıllar boyunca istismar "sözü edilemez bir günah" olagelmiştir. Bu proje ve daha derin araştırmalar aracılığıyla, aile içi şiddet yalnızca bulanık

gördüğümüz bir gerçeği bize net bir şekilde yansıtan bir ayna olmuştur. Şimdi, tıpkı bir kaleydoskop (çiçek dürbünü) bakar gibi, her seviyesiyle sevgi ve ilgi dolu bir toplum modeli olan kilisenin yalnızca şiddet mağdurlarına yardım etmekle kalmayıp, aynı zamanda onları hayatına alarak, adaleti sağlama sorumluluğunu da ciddiye aldığını ve bunun farkındalığı için çalıştığını daha açık bir şekilde görüyoruz. Aynı zamanda, din eğitimcilerinin aile içi şiddeti sonlandırmak için çalışırken imtiyazlı bir konumda olduklarını görmeye başladık. Buna ilaveten, aile içi şiddet konusundaki sessizliği bozmanın sıkıcı bir iş olduğunu da fark ettim. Sırları ne dinlemek ne de ifşa etmek kolaydır. Bunların yol açtığı şok ve kızgınlık kişilerin yorgun ve ümitsiz hissetmesine neden olabilir. Ayrıca, bir zamanlar yabancı olunan bu konuyla yüzleşmenin neticesinde şimdi keskin bir netlikle farkındalık yükseldi. Acı duyma olasılığının, bilinçlilik için ödediğimiz bedel olduğunun farkına vardım. Şiddeti önlemek, şiddete nelerin neden olduğunu öğretmek ve şiddetin nerede olduğunu belirlemek demektir. Bu aynı zamanda, şiddete karşı kendi tutumumuzu hangi şiddet içeren davranışa müsamaha gösterdiğimizi ya da hangisi hakkında şaka yaptığımızı sorgulayarak gözden geçirmemizi de kapsamaktadır. Konuşmamızda şiddet içerikli betimlemeler kullanıyor muyuz? Hayatımızda evde ya da farklı bir yerde başkalarının yaşadığı şiddeti gördüğümüzde göz yummamıza neden olan anılarımız var mı? Gerçeği söylemek için yeterince cesur muyuz? Cesur ve korkusuz bir maneviyat için bu tür sorular gereklidir. Ancak maneviyat da beslenmelidir. Verdiğim sanat derslerinin, daha güçlü ve konuyla çok daha ilgili olduğunu, şiddeti önlemeye yönelik araştırma derinleştikçe keşfettim.

Şu anda, sanatın birçok kapıyı açabileceğini ve insanları gerçekliği dönüştürmek için harekete geçirebileceğini her zamankinden daha fazla fark ediyorum. Gabriel Moran'ın ifade ettiği gibi, "Sanat beden, zihin ve duyguları birleştirmenin bir

yoludur, bu da şiddetin uzun vadeli panzehiridir” (2011, 178). Sanatın dili, kişinin, hayal gücünü bulunduğu yerden konuya dahil etmesini, zenginleştirmesini ve uyarmasını mümkün kılar. Sanat, başkalarının dünyalarını nasıl algıladıklarını kavramak için bize yardımcı olur. Yazar, ressam, şair, yönetmen, besteci ve koreograflar bizi potansiyelleri(neler yapılabileceğini) ve ideali (neler yapılması gerektiğini) görmeye iter. Bu da, hayal gücüne, karşılık uyandıran toplumsal ve politik bir boyut katmaktadır. Ya da başka bir yolla ifade edilirse, “...Dayanılmaz olduklarına karar verdiğimiz dertlerimiz ve acılarımıza yeni bir ışığın doğacağı gün, farklı bir yaklaşım düşünebildiğimiz gündür” (Sartre 1956, 434–435). Böyle bir bakış noktası, din eğitimcilerinin bir hayat, adalet ve barış vizyonu elde etmeye çabalarırken, insanın Tanrı'nın suretinde yaratıldığının farkına vararak insan hayatının güzelliğinde ve toplumsal emirlerde görülen ilahi yaratıcılığı paylaşmaya devam etmesine de imkan sağlamaktadır. Bu nedenle, hem kendimi, hem de öğrencilerimi E.B. White'ın çok yerinde tanımladığı şu gerginlik içinde buluyorum, “Her sabah dünyayı kurtarma isteği ile onun keyfini sürme arzusu arasında iki arada bir derede kalarak uyanıyorum. Bu günümü planlamamı zorlaştırıyor” (tarih yok). Yine de tadını çıkarmak daima önce gelmelidir.

Din eğitimini sanat ile harmanlamak, hayal gücünü geliştirmenin ve güzelliğe olan ihtiyacı beslemenin bilhassa verimli bir yoludur. Bu tip bir din eğitiminin gerçekleşmesi için, öğretmenlerin algıda açıklığı sürdürmesi, kendi hayatlarındaki güzel kavramını beslemeleri ve bu güzellik kavramının derslerini nasıl etkilemesi gerektiğini yansıtan bir disiplin ruhunu devamlı olarak uygulamaları gereklidir. İnsanlar güzellik olmadan yaşayamaz, zira güzellik insan zihninin ve kalbinin en temel gereksinimlerinde hissedilmekte ve insan motivasyonunun, karar ve davranışlarının merkezinde yer almaktadır (Navone 1996, 24).

Bu kolay bir iş değil, ama hayret verici farklılıkların var olduğu bir dünyada kalan tek umudumuzdur. Cesur ve korkusuz bir maneviyatın gücü doğruluğu, iyiliği, adaleti ve güzelliği içeren ve belki de barış özleminin giderilebildiği toplumlar oluşturabilir. Bu, her bireyin her yerde şiddete son vermek için çalışma sorumluluğu hissetmesi gerektiği (ki bu zor ve cesaret kırıcı bir hedeftir) anlamına gelmez. Ancak, toplum olarak “kişi kendi hayatında ve yakın çevresinde” şiddet içermeyen bir şekilde yaşamının bir yolunu bulmaya çabalamalıdır (Moran 2011, 185). Tıpkı bir şairin yeteneğinden cesaret aldığı gibi, ne kadar kusurlu olursa olsun herkesle birlikte elimizden geleni yapmalıyız.

Hatırlat hatırlatabildiğin kadarını

Unut o mükemmel adağını,

Her şeyin var bir çatlağı

Yoksa ışık içeri nasıl sızardı.

Leonard Cohen (1992)

Bu yeterli olabilir

KAYNAKLAR

- Cohen, L. 1992. Anthem. <http://www.azlyrics.com/lyrics/leonardcohen/anthem.html> (accessed February 14, 2014).
- Durka, G. 1991. Facing ourselves, facing the unfamiliar: A.P.R.R.E. Presidential Address. *Religious Education* 86 (3): 331–345.
- Greene, M. 1995. *Releasing the imagination: Essays on education, the arts and social change*. San Francisco: Jossey Bass.

- John Paul II, Pope. 1999. Letter to artists. *Origins* 28 (46): 785–793.
- Leiris, M. 1988. *Faire-part in Picasso's Guernica*, ed. E. C. Oppler, 201 ff. New York: Norton.
- Moran, G. 2011. *Living nonviolently: Language for resisting violence*. New York: Lexington Books.
- Navone, J. 1996. *Toward a theology of beauty*. Collegeville, MN: Liturgical Press.
- Sartre, J. P. 1956. *Literature and existentialism*. Secaucus, NJ: Citadel Press.
- White, E. B. n.d. <http://www.csmonitor.com/Books/2012/0711/E.-B.-White-10-memorable-quotes-on-his-birthday/Plans> (accessed February 18, 2014).